

Hea klient!

Taas on käes sügis ja vanasõna kohaselt tuleb hakata tibusid lugema. Teraviljakasvatajad on tänaseks oma salved juba täitnud ning esmased kokkuvõtetki on tehtud.

Kummaline on siinjuures see, et kui räägitakse teravilja hinna tõusmisest maailmaturul ning seetõttu ka võimalikust teraviljatoodete hinnatõusust, siis arvatakse, et tegemist on kartellikokkuleppega. Kui aga kõikide suuremate kütuse müüjate hinnatõus toimub sisuliselt ühel ajal, siis mõistavad kõik, et järelikult on muutunud maailmaturuhinnad.

Ka piimatootjad on saanud viimasel ajal positiivseid uudiseid. Justkui kingitusena tõuraamatu 125. aastapäevaks on jõudnud info tõuloomade eduka müügi kohta telekraani kaudu paljude linnainimesteni. Tõuloomade ekspordimaana tundub Türgi väikese Malta kõrval lausa põhjatu. Lisaks tõuloomade ekspordile kajastab Eesti trükimeedia uudiseid piimahinna tõusust ning järjest rohkem räägitakse piima (tegelikult toiduainete üldisest) puudusest.

Kui ideaalis ei tohiks peatse euro tulekuga hinnad muutuda, siis kas meie põllumehed on muutumas lähitulevikus konkurentsivõimelisemaks? Eks seda näitab aeg. Kui mõni aeg tagasi tunnustati Eesti tublimaid ettevõtteid (www.konkurents.ee), siis avalikkuse ette toodi põhiliselt Ericsson Eesti AS ja Tallink Grupp AS. Oluliselt vähem kajastati teisi tunnustatud ettevõtteid, kelle seas oli ka Markilo OÜ, kes tunnustati konkurentsivõimelisimaks põllu- ja metsamajandusettevõtteks.

Palju õnne tervele Markilo OÜ kollektiivile eesotsas Urmas Lahega!

Kaivo Ilves

Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**Veiste kõrvamärkide valik täienes**

Jõudluskontrolli Keskus pakub veiste märgistamiseks nüüdsest ka kõrvamärke, mille tagumine pool on suurem kui seni kasutusel olevatel kõrvamärkidel. Suured kõrvamärgid võeti kasutusele nende veisekasvatajate soove arvestades, kes kurtsid, et kõrvamärgi tagumise poole numbrid on liiga väikesed. Uue kõrvamärgipaari esimene pool on sarnane siiani kasutusel olevaga ning sellele on trükitud JKK logo, Eesti ISO kood EE, veise 10-kohaline registrinumber ja ribakood. Tagumine, teravikuga pool, on sama suur kui esimene pool ja sellele on trükitud JKK logo, EE ja registrinumber.

Loomapidajad, kes soovivad osta suuri kõrvamärke, peavad seda kindlasti märkide tellimisel teatama. Suurte kõrvamärkide hind on 21 krooni.

Veisekasvatajad saavad valida, kas loomade märgistamisel kasutada kõrvamärke:

1. mille tagumine pool on veidi väiksem kui esimene pool (praegu kasutusel olevad veiste plastkõrvamärgid);
2. kõrvamärke, mille mõlemad pooled on ühesuurused (suured kõrvamärgid);
3. või kõrvamärgipaari, mis koosneb elektroonilisest märgist ning tavaasuurega plastkõrvamärgist.

Veiste kõrvamärkide asendamine toimub alati esmase kõrvamärgi alusel. Kõrvamärkidele, mis on ostetud suure kõrvamärgina, tellitakse asendusmärk alati suure kõrvamärgina ja tavamärgid asendatakse alati tavamärgiga.

Lätlased kasutavad meie Mastiit 12 teenust

Lätis Ulbrokas asuv piimaanalüüside laboratoorium on toonud augustis ja septembris JKK laborisse piimaproove, millest sooviti määrata mastiiditekitajad, kasutades teenust Mastiit 12.

Läti veterinaarid peavad saanud tulemusi väga informatiivseteks. Ulbroka laboril on plaanis taotleda Euroopa Liidu abiprogrammidest raha meetodi rakendamiseks vajalike seadmete hankimiseks.

Vissuke on täienenud karja tervise analüüsidega

Vissuke on saanud viimasel ajal mitmeid täiendusi, nt aruanded *Saamata piim* ja *Probleemsed lehmad*.

Sageli jääb märkamata, et kõrge SRAga lehmadel saadakse ka piima palju vähem kui see terve udaraga looma puhul võimalik oleks. Tabelis *Saamata piim* on JKK välja toonud viimase kontroll-lüpsi andmete põhjal hinnangulise piimakao. Saadud koguse põhjal on võimalik välja arvutada ka rahaline kaotus.

Vaade *Probleemsed lehmad* esitab nimekirja karja udaraprobleemidega lehmades. Lehmad on jaotatud eraldi nimekirjadesse analoogselt Koondaruandel oleva udara tervise näitajatega.

Lõunanaabrid külas

JKKd külastas septembris Läti kolleegide kaheksaliikmeline delegatsioon. Esindusse kuulusid Läti andmetöötluskeskuse, põllumajandusministeeriumi ning Riia lähedal Ulbrokas asuva piimalabori esindajad. Külastuse eesmärgiks oli tutvuda meie jõudluskontrolli üldise ülesehitusega, aga ka tutvuda JKK finantssüsteemiga – Lätis on jõudluskontroll siiani riigi finantseeritud, kuid järgmisel aastal planeerib Läti valitsus toetuse vähendamist. Huvi äratas ka meie assistentide atesteerimise ning mõõtmisvahendite kontrolli jälgimise korraldus.

Järgmised külalised on meil oktoobris, kui Eestit külastavad Põhjamaade jõudluskontrolliorganisatsioonide esindajad.

Karjade SRA ja karbamiidiandmed

2009. a detsembris peatasime piima karbamiidisisalduse ja somaatiliste rakkude arvu näitajate avaldamise JKK kodulehel piimaveiste statistika osas "Kontrollaasta" tabelis, sest mõned söödafirmad kasutasid neid oma agressiivses müügitöös. Paljud kliendid avaldasid soovi neid andmeid siiski näha. Et andmeid näeksid vaid jõudluskontrolli tegijad, on nimetatud tabel koos SRA ja karbamiidinäitajatega nähtav Vissukese kasutajatele, kes Vissukesse sisenemisel kasutavad ID-kaarti või Mobiil-IDd. Tabeli asukoht: Vissuke → Üldised → KL vabariigis.

Vissukesse lisandus karja tervise analüüse

Vissukesse on lisandunud mitmeid täiendusi. Vaatesse *Täiendavad*→*SRA analüüsid* on lisandunud kaks uut: *Saamata piim* ja *Probleemsed lehmad*.

Kontrollpäeva tulemuste põhjal on võimalik hinnata, kui palju piima jääb kõrge SRAga lehmadel saamata. Mastiidi korral on selgelt näha otsesed kulud: ravikulud ja praaki läinud piim ning loomade sunnitud praakimine karjast. Sageli jääb aga märkamata, et kõrge SRAga lehmadel saadakse ka piima palju vähem kui see terve udaraga looma puhul võimalik oleks. Uuringute põhjal moodustab lehmadel saamata jäänud piim mastiidi põhjustatud kahjustest tervelt 66%, järgnevad kulud karja uuendusele (22,6%), praaki läinud piim (5,7%), ravimid ja vet. teenus (5,6%) ning lisatööd (0,1%) (National Mastitis Council, 1996).

Tabelis *Saamata piim* on JKK välja toonud viimase kontrolllõpsi andmete põhjal hinnangulise piimakao. Arvutuste aluseks on võetud raamatus "*Herd Health and Production Management in Dairy Practice*" (A. Brand jt) esitatud protsendid.

Saadud koguse põhjal on võimalik välja arvutada ka rahaline kaotus. Selleks saab igäüks sisestada tabeli all olevasse hinnalahtrisse piima hinna ning tabelis olevate andmete põhjal arvutatakse rahaline kaotus päevas ning kuu jooksul. NB! Kroonide ja sentide eraldamiseks tuleb kasutada punkti!

Klikkides lingil *Vaata piimakao muutuse trendi*, on kahe viimase aasta tulemused näha graafiliselt.

Vaade *Probleemsed lehmad* esitab nimekirja karja udara-probleemidega lehmadest. Lehmad on jaotatud eraldi nimekirjadesse sarnaselt *Koondaruande* tabelis *Udara tervise näitajad* toodud alajaotustele:

1. Kroonilised (lehmad, kellel sel ja eemisel kuul oli SRA > 250);
 2. Laktatsiooni jooksul korduvalt kõrge SRAga lehmad;
 3. Lehmad, kellel 1. kontrolllõpsil peale poegimist on SRA > 250.
- Välja on toodud ka paranenud lehmad, kelle piima SRA eelmisel kontrolllõpsil oli suurem kui 250, viimasel kuul väiksem kui 250.

Nimekirju on võimalik koostada farmide, gruppide, tõugude kaupa või otsida vaid esmaspoeginud lehmi.

Kirjas on viimase 13 kuu kontrollpäeva piimatoodang ning SRA, samuti jooksva laktatsiooni toodang ja hinnanguline mastiidist tulenev piimakadu. Kui lehma andmetes on registreeritud mõni haigus või teostatud veterinaarhooldus, on selle kuu juures ka märged VET. Märged on tumedam, kui registreeritud on mastiit. Kui lehma piimast on määratud ka mastiiditekitajad Mastiit 12 analüüsiga, on analüüsi teostamise kuu all märged Mastiit 12.

Et nimekirjas VET-märkusi näha, peaksid haigused olema ka andmebaasis registreeritud. Need loomapidajad, kes ei soovi täielikku ravi- ja ravimiarvestust VET-moodulis pidada, võivad registreerida vaid esinenud haigusjuhud. Nii on võimalik analüüsida, millised probleemid karjas esinevad. Registreeritud info on abiks nii praakimisotsuste tegemisel kui karja täienduse valikul.

Mastiidiga on seotud ka üks varasem täiendus. Nimelt on Mastiit 12 teenust kasutanud karjadel lisaks kõigi üksikproovide tulemustele võimalik näha ka proovide koondandmeid. VET→Mastiit12 koond toob välja proovide arvud kuude kaupa ning näitab, mitmest proovist iga konkreetset mastiiditekitajat on leitud.

Täiendavad→*Väljaminek* väljaläinud loomade päringule lisandus karjast väljamineku statistika põhjuste ning poegimisjärgse kuu põhjal. Kevadistel infopäevadel rääkisime sellest, et palju lehmi läheb karjast välja esimese kuu jooksul pärast poegimist. Nüüd on igäühel võimalik tabelis toodud andmete põhjal analüüsida olukorda oma karjas. Päringut on võimalik teha ka farmide, gruppide ja tõugude järgi ning kuni kahe aasta väljaminekute kohta.

Ka toodanguanalüüsidele on lisa tulnud. *Täiendavad*→*Lakt päringud* esitab kontrollpäeva keskmised näitajad (piima kg, R%, V%, SRA ja karbamiid) laktatsioonijärgude kaupa, kusjuures eraldi on välja toodud esmaspoeginud ning vanemad lehmad. Vastava grupi loomade arvule klikkides avaneb ka sellesse alajaotusse kuuluvate lehmade nimekirja.

Tänu kasutajate ettepanekutele täieneb Vissukese analüüsides valik pidevalt. Selleks, et kursis olla, mida Vissukeses uut on, tasub aeg-ajalt vaadata uudiseid (*Vissuke*→*Üldised*→*Uudised*).

Aire Pentjärv

Väliteenistuse juhataja

Ümarlaud Soomes mastiiditekitajatest

Septembris korraldas Thermo Fisher Scientific (kellega hiljuti ühines Finnzymes OY) Soomes Espoos ümarlaua klientidele, kes kasutavad *PathoProof*-meetodit mastiiditekitajate määramiseks. Osavõtjaid oli Saksamaalt, Austraaliast, Hispaaniast, Šveitsist, Suurbritanniast, Hollandist, Taanist, Prantsusmaalt, Soomest ja Eestist. Kahjuks puudusid ümarlaualt Põhja-Ameerika laborite esindajad. Sealsed laborid kohtuvad Põhja-Ameerika Piimalaborite Assotsiatsiooni aastakonverentsil, kus seda meetodikat kasutavad laborid oma kogemusi jagavad.

Praegu kasutab *PathoProof*-meetodit mastiiditekitajate määramiseks 30 laborit üle maailma. Neist 5 on Soomes, 4 Saksamaal, 4 Põhja-Ameerikas. 65% kasutajatest on jõudluskontrolli piimaproove analüüsivad laborid. Meetodi kasutuselevõttust on huvitatud paljud laborid üle maailma, eriti suur on huvi Saksamaal ja Põhja-Ameerikas.

Ümarlual andsid võõrustajad ülevaate Finnzymes'i tegevusest Thermo Fisher Scientific' u osana ja edasistest arenguplaanidest. Tutvustati *PathoProof*-meetodi praegust seisut ja uurimissuundi ja tulevikuaarenguid. Praegu pakub firma kahte komplekti: *Major3* ja *Complete12*, millest viimast kasutab ka JKK. Esimesega saab määrata 3 peamist nakkusliku mastiidi tekitajat – *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus agalactiae* ja *Mycoplasma bovis*. JKK kasutab *Complete12* komplekti, mis võimaldab määrata 12 nakkuslikku ja keskkondlikku mastiiditekitajat. *Complete12* komplekti on järgmisel aastal plaanis lisada veel mõnede haigustekitajate määramise võimalus (*Mycoplasma bovis* jne).

Korraldajad vastasid ka ümarlual osalejate küsimustele, mis puudutasid eelkõige mastiiditekitajate määramise tehnilist poolt.

Kõik ümarlual osalejad andsid lühiülevaate oma tegevusest ning Austraalia DTS Food Laboratories, Saksamaa LKV (Landeskontrollverband) Wesser-Erms ja Soome Valio labori esindajad tutvustasid põhjalikumalt, milliseid proove analüüsitakse ning millised on olnud tulemused. Kõige kogenumaks osalejate seas oli Soome Valio labor, kus mastiiditõrje programmi raames uuritakse ainult udaraveeranditest võetud proove ning proovide maht oli ilmselt kõigile üllatuseks – kuni 570 proovi päevas.

Pärast esitlusi toimus ümarlaua vestlus, kus tõstasid küsimused nii tehnilisest poolest kui tulemuste tõlgendamise kohta. Paljudes riikides on tulemuste tõlgendamisel ning tegevuse planeerimisel suureks abiks tõhus koostöö veterinaaride ja loomapidajate vahel. Selgus, et riikidel on erinevad probleemid – kui taanlaste põhitähelepanu on suunatud *Streptococcus agalactiae* tõrjumisele, siis Hollandis on probleemiks *Staphylococcus aureus*. Paljud riigid kasutavad antud meetodikat oma mastiiditõrje programmis ning seetõttu on ka proovide päritolu laboriti erinev (piimatank, lehma üldproov, udaraveerandi proov). Äratundmisrõõmu tekitas meil Taani esindaja seal kasutatava andmebaasi tutvustus. Andmebaasi kantakse lisaks mastiiditekitajatele ka informatsioon loomade ravimise kohta ning

seeläbi on farmeril loomaga toimunud väga hea ülevaade.

Kohtumise lõppedes lepitati kokku, et sarnaseid ümarlaudu, kus asjaosalised saavad omavahel infot jagada ning kogemusi vahetada, korraldatakse ka edaspidi. Samuti hakatakse korraldama ringtaste, kus laborid saavad määramistulemusi omavahel võrrelda.

Aire Pentjärv

Standard- ja vahelduva kontroll-lüpsi võrdlus

2010. a kasutati jõudluskontrolli andmeid kahes bakalaureusetöös, mis uurisid piimalehmade praakimispõhjuseid ning standard- ja vahelduva kontroll-lüpsi meetodi tulemusi Eesti näitel.

Üha enam jõudluskontrolli tegijaid teeb vahelduvat kontroll-lüpsi, kuna see meetod võimaldab kokku hoida kulusid ning säästa aega ja raha. Kuna vahelduv kontroll-lüpsi meetod juurutati Saksamaal välja töötatud metoodika alusel, siis oli asjakohane bakalaureusetöös võrrelda omavahel standard- ja vahelduva kontroll-lüpsil saadud tulemusi Eesti näitel. Lõputöös "Standard- ja vahelduva kontroll-lüpsi võrdlus Haage Agro OÜ andmete põhjal" kasutati nimetatud ettevõtte kontroll-lüpside andmeid. Selleks mõõdeti 2009. a juunist kuni 2010. a märtsini 268 lehma piimatoodangud nii standard- kui ka vahelduva kontroll-lüpsi meetodil.

Andmete analüüsil võrreldi hommikuse ja õhtuse kontroll-lüpsi tulemuste alusel arvatud kontrollpäeva piimatoodanguid standardkontroll-lüpsil saadud kontrollpäeva tulemustega. Kontrollpäeva piimatoodangu võrdlemisel selgus, et hommikuse lüpsi tulemuste alusel arvutuslikult tuletatud ööpäevane piimatoodang oli kõikidel laktatsioonikuudel suurem kui standardkontroll-lüpsil saadud piimakogus.

Erinevus mõlema lüpsikorra tulemuste osas on seletatav asjaoluga, et hommikuse ja õhtuse lüpsi vahe oli 11 tundi ning õhtuse ja hommikuse lüpsi vahe 13 tundi.

Vastupidiselt piimatoodangule leiti, et hommikuse lüpsi piimaproovi baasil arvutuslikult saadud kontrollpäeva keskmine piima rasvasisaldus oli kõikidel laktatsioonikuudel madalam kui standardse kontroll-lüpsi baasil saadud piima rasvasisaldus.

Kontrollpäeva piima valgusisalduse võrdlusel selgus, et hommikuse lüpsi piimaproovi baasil arvutuslikult saadud tulemus oli kõikidel laktatsioonikuudel madalam kui standardkontroll-lüpsi tulemus.

Piima rasva- ja valgusisalduse muutus, vastupidiselt piimatoodangule, on seletatav asjaoluga, et need kaks näitajat on negatiivses korrelatsioonis piimatoodanguga. Piimatoodangu suurenedes rasva- ja valgusisaldus väheneb ning vastupidi.

Saadud võrdlustulemused kinnitavad vahelduva kontroll-lüpsi metoodika õigsust, et kontrollpäeva piimatoodangu prognoosimisel tuleb arvestada lüpsi vaheaega eelmisest lüpsist kontroll-lüpsini. Täpsema laktatsioonitoodangu saamiseks tuleb kontroll-lüpsiteha vaheldumisi ühel kuul õhtuse ja järgmisel kuul hommikuse lüpsi korral ning ühest lüpsikorrast võetud piimaproovid ei anna täpset tulemust ööpäevase piima rasva- ja valgusisalduse kohta.

Uurimistöö järeldused:

1) Saksamaal väljatöötatud regressioonikordajate kasutamisel piima- ja valgutoodangu arutamisel vahelduva kontroll-lüpsi korral saadakse Eesti tingimustes praktiliselt samad tulemused nagu standardkontroll-lüpsi meetodi kasutamisel;

2) arvatud laktatsiooni piimatoodang on täpsem kui ühe kontroll-lüpsi põhjal arvatud kontrollpäeva toodang. Mida rohkem on laktatsiooni jooksul kontroll-lüpsitehtud, seda täpsemaks muutub arvatud laktatsioonitoodang ning

arvutuslikult saadud ja tegeliku kontrollpäeva piimatoodangu erinevus laktatsiooni käigus väheneb ning lõpuks tasandub;

3) vahelduva kontroll-lüpsi meetodi puhul arvatud piima rasva- ja valgutoodang on väga tugevas positiivses korrelatsioonis standardmeetodi kontrollpäeva rasva- ja valgutoodanguga;

4) mida enam on vahelduva kontroll-lüpsiga kuid, seda enam väheneb erinevus standardse ja vahelduva kontroll-lüpsi alusel arvatud rasva- ja valgusisalduse vahel.

Mida jälgida andmete esitamisel

Vabapaarituste esitamisel tuleb jälgida, et ei tekiks olukorda, kus kliendi esitatud dokumentide järgi on üheaegselt karjas kaks erinevat pulli. Seda juhtub, kui paaritused esitatakse JKKle väga hilja pärast pulli karjapanekut või äravõtmist ja enam ei mäletata, millal sündmus toimus. Kõik paaritused peavad olema jõudnud andmebaasi enne, kui neid läheb vaja vasika isa määramiseks. Juhul kui pull on pikemat aega karjas, tuleb vähemalt 6 kuu möödudes esitada nende mullikate (lehmade) nimekiri, kes temaga karjas on, sest mõned neist võivad varsti poegima hakata. Kui pulli karjasolek jätkub, soovitame märkida endale üles, mis kuupäevani on paaritused esitatud ja seejärel esitada uus nimekiri eelnevale järgmisest päevast. Palume JKKle mitte saata dokumente ilma pulli karjasoleku lõppkuupäevata, sest neid ei saa sisestada ega kliendi teadmata sinna suvalist kuupäeva panna. Kui klient sisestab sündmused ise, siis soovitame esmalt sisestada paaritused, siis veenduda, et need on andmebaasis olemas ja alles seejärel sisestada poegimised (eriti nn poegimiste ekspress-sisestamisel).

Omanikul on lubatud kord aastas **kontroll-lüps vahele jätta**, kuid mõnel kuul ei soovitata seda teha:

- jaanuar, sest selle kuu lüpside põhjal lõpetatakse eelmise kontroll-aasta arvutused;

- aprill, sest 31. märtsil lõpeb kvoodiaasta ja aprillikuu lüpsed on vaja teada kvoodiaasta toodangu arutamisel;

- juuli, sest juulikuu lüpside põhjal arvutatakse omaniku poolaasta toodang 30. juuni seisuga, mida kasutatakse koondaruandega kaasneva karjade võrdluse tegemisel.

Piimalaborisse saadetavatel **Mastiit12 proovidel** peab kaasas olema saateleht (seda saab JKK kodulehel), millele on kirjutatud karjasoleva looma number ja vajadusel ära märgitud udaraveerand, kust proov võetud (igal proovil vaid üks!) või piimatanki number. Saatelehele kleepida ribakood õiget pidi (neid saab maakonna zootehniku käest). Kui ribakood pudelikaanel on läbi kriipsutamata, tehakse piimaproovist ka tavapärased jõudluskontrolli analüüsid. NB! Jõudluskontrolli analüüsi ei saa teha piimast, mis on ebanormaalse konsistentsiga (vesine, tükiline jne). Sellistel piimaproovidel tuleb kaanel olev ribakood kindlasti läbi kriipsutada ning proovid asetada kasti lõppu. **Mastiidiproovide tulemusi** saavad tasulise Vissukese kasutajad vaadata kohe pärast proovide tegemist VET-moodulist, tööpäeval enne 10 laborisse jõudnud proovide puhul alates kella 15st.

Inno Maasikas

Jõudluskontrolli andmetöötlusosakonna juhataja

Tähelepanu

Alates augustist ei avalda JKK oma kodulehel **kontroll-lüpsid_tippkarjad** ja **kontrollaasta_tippkarjad** karjade nimekirjas nende klientide andmeid, kelle piimamõõturite viimasest kontrollist on möödas rohkem kui 18 kuud või kaalude viimasest kontrollist on möödas rohkem kui 30 kuud. Sellise piirangu põhjuseks on asjaolu, et neid andmeid ei saa pidada usaldusväärseteks.

Uurimus "Piimalehmade praakimispõhjused"

Erinevaid jõudluskontrolli andmeid on kasutanud oma kõrgkooli lõputöodes paljud tudengid.

Lõputöös "Piimalehmade praakimispõhjused" uuriti nelja karja näitel, kas seoses muudatustega söötmisses ja pidamises on muutunud lehmade praakimispõhjused. Võrdlusperioodideks võeti 2000–2002 ja 2007–2009.

Valitud nelja karja puhul olid eesti holsteini ja eesti punast tõugu lehmade peamisteks praakimispõhjusteks udarahaigused, jäsemehaigused ja ahtrus. Suuri erinevusi nende põhjuste osas tõugude võrdluses ei esinenud. Eesti punast tõugu piimalehmade praakimisel oli suurem osakaal günekoloogilistel haigustel.

Kahe perioodi jooksul muutusid toodangutase ja söötmistingimused. Karjades, kus oli mõlemal perioodil lõaspidamine, vähenes holsteini tõugu lehmade ainevahetushaiguste tagajärjel praakimine. Eesti punast tõugu lehmade osas ainevahetushaiguste ja sigimisprobleemide tõttu praakimine suurenes. Vabapidamisega eesti punast tõugu lehma kasvatavates karjades olulisi muutusi polnud, kuid udarahaiguste tõttu praagiti mõlemal perioodil ligi pooled praagitutest, mis on 1,5 korda suurem Eesti keskmisest.

Pidamisviisi muutudes muutusid ka praakimispõhjused vaadeldud karjades. Kui lõaspidamisel polnud jalgadega suuri probleeme, siis vabapidamisele üleminekul suurenes holsteini tõugu lehmade praakimine jäsemehaiguste tõttu, aga vähenes udarahaiguste ja sigimisprobleemide tõttu praakimine. Eesti punasel tõul seevastu oli vabapidamisel suurem just udarahaiguste ja sigimisprobleemide tõttu praakimine. Seega võiks antud lõputöö järgi väita, et veisetõul ikkagi on teatud eripära pidamisviisi muutustele reageerimisel.

EPK Viss 2010

Eesti punase tõu Viss 2010 valiti Ülenurmel juulikuus. Konkursil osales 10 loomaomanikku 64 loomaga. Vissi tiitli pälvis AS Tartu Agro lehm Kelli. JKK autasustas esmaspoeiginud grupi võitjate omanikke. Esmaspoeiginud grupi I koha pälvis AS Tartu Agro lehm Kupi, II koha AS Tartu Agro lehm Palmi ja III koha võitja OÜ Vaimastvere Agro lehm Bella.

Tõuloom 2010

Ülenurme põllumajandusmuuseumis septembris toimunud näitusel "Tõuloom 2010" tekitas pealtvaatajates mõnusat elevust rõõmus ja kirju djuroki ja pieträäni ristandpõrsas OÜst Pihlaka Farm, võites tiitli Publiku lemmik. Ka ajakirjanikud ei jäänud ükskõikseks ja kajastasid teemat pikalt ajalehes Postimees. Põrsakese omanikud said auhinnaks tšintšiljanahast tehtud punase rinnaehte, Eesti Karusloomakasvatajate Aretusihistu poolt väljapandud auhinna.

Muhedat

Kena linnatüdruk abiellub farmeriga. Ühel hommikul teatab mees, et täna tuleb seemendustehnik ühte lehma seemendama.

"Pean ise põllule minema, ole nii kena ja näita seemendajale õige lehm kätte. Et sul seda looma lihtsam leida oleks, löön naela seinale just selle õige lehma juurde."

Seemendustehniku saabudes juhatab neiu tolle laudas otsejoones õige lehma juurde.

Seemendaja on kena linnapreili asjatundlikkusest lausa rabatud ja uurib, et kuidas ta küll seda tegi.

"Lihtne, naela järgi," vastab noor perenaine ja seab end minekule.

"Ahahh, aga miks see nael seal on?"

"Hm, ma päris täpselt ei tea, vast selleks, et saaksite sinna oma püksid riputada ..."

Tööjuubilarid

10. tööjuubelit tähistavad: autojuht **Kalle Noorma** 18. detsembril ja üldosakonna juhataja **Eneken Ulmas** 29. detsembril.

Õnnitleme!

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Võrumaa	Ludmilla Aan	Viru 5a II korrus, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00
Järvamaa	Saive Kase	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 524 0147	K 9.30-15.00
Lääne-Võrumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Maire Põhjala	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7886	E 9.30-15.30
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00